

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XX. Soluuntur argumenta Caluini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

tempore Gregorij VII. cū in Germania cōpissent sacerdotes vxores ducere, tantus contemptus Sacramentorum sequutus est, vt passim Laici Sacramenta administrarent, vt **Ioannes Nauclerus**, & alij referunt. Itaque meritō Epiphanius hæresi 59. dicit, propter honorem sacerdotij necessariam esse continentiam. Superest argumenta soluere. Ac primum soluam argumenta Caluini eodem ordine quo ipse proponit.

CAPVT XX.

Soluuntur argumenta Caluini.

ARGUMENTVM PRIMVM. Deus reliquit Matrimonium liberum, ergo nulli homini licuit illud prohibere, & confirmatur ex Apostolo 1. Tim. 4. vbi notam hæreticorum esse dicit prohibere nuptias.

RESPONDEO, concedimus totum argumentum; neque enim Ecclesia prohibet Matrimonium, aut cogit vllum ad cœlibatum absolutè suscipiendum, sed solum requirit eam cōditionem in iis, qui initiari volunt sacris mysteriis, quam si quis nolit accipere, potest non accipere, sed nō initiabitur. Quemadmodum non censetur Ecclesia prohibere iudicia forensia, nec officium tortoris, etiam si nolit talia ab Ecclesiasticis fieri. Ad locum Apostoli dicimus cum Hieronymo lib. 1. in Iouinianum, & Augustino lib. 30. contra Faustum, cap. 4. & 6. Ambrosio, Chrylostomo, aliisq; in hunc locum, notari ab Apostolo eos, qui absolutè nuptias vt malas prohibebant, quales fuerunt Tarianus, Marcion, & Manichæus.

SED fortè obiicient, quia Apostolus dicit id futurum in nouissimis diebus. RESPONDEO, nouissimos dies intelligi totam hanc vltimam ætatem, quæ est à Christo vsq; ad iudicium. Nam Apostolus ait: *Nos sumus in quos fines seculorū deuenerunt.* 1. Cor. 10. Et; *Filioli nouissima hora est.* 1. Ioan. 1. Adde, quòd vox Græca non est *ἐσχάτοις*, seu *ὄσσεσις*, id est, non in vltimis, sed in posterioribus temporibus; neque id negare possunt aduersarij, nisi velint Manichæos, & Encratitas ab Apostolo notatos non fuisse, qui tamen apertissime nuptias prohibebant. nec enim illi in vltimis temporibus fuerunt. Sed

Sed obiicit Petrus MARTYR in libro de cœlibatu, & votis monasticis, S. Augustinum, qui lib. 2. de moribus Manichæorum, cap. 18. & in epist. 74. ad Deuterium, testatur Manichæos non prohibuisse nuptias nisi electis suis, qui erant apud eos, quasi Sacerdotes, & Monachi: & tamen dicit eos notari ab Apostolo, cum ait, doctrinam esse dæmoniorum, prohibitionem nuptiarum.

RESPONDEO, idem Augustinus lib. 30. contra Faustum, cap. 6. scribit, à Manichæis interdictas nuptias simpliciter, quia etsi eas permittebant auditoribus suis, id faciebant, quia non poterat aliud obtinere: *Nec ideo, inquit, vos dicatis nō prohibere, quia multos vestros auditores in hoc obedire nō valentes, aut nō valentes, salva amicitia toleratis.* Hæc ille. Nos autem non solum toleramus Christianos coniugatos, sed etiam laudamus. Ac præterea Manichæi auditoribus suis sic nuptias permittebant ad explendam libidinem, ut tamen conceptum, & liberorum procreationem cauendam esse monebant. Quod est nuptias apertissimè detestari. Catholici autem ideo potissimum nuptias laudant, quod ad procreationem liberorum à Deo institutæ fuisse noscantur.

Argumentum SECUNDUM. Apostolus 1. Tim. 3. & Tit. 1. cum absoluti Episcopi ideam exprimeret, inter reliquas dotes, & virtutes, quas in eo requirebat, ausus est coniugium ponere: ait enim, vnus vxoris virum esse eligendum.

RESPONDEO, falsissimum est, quod Apostolus inter dotes, aut virtutes absoluti Episcopi ponat coniugium: ad quod probandum sufficere deberet, quod quotquot SS. Episcopi hætenus fuerunt, omnes continentes fuerunt, ut supra diximus: quos certè nullo modo credibile est, aut non intellexisse verba Pauli, aut ei obtemperare noluisse. Præterea cum idem Paulus 1. Cor. 7. hortetur ad continentiam, & dicat bonum esse in nuptis & viduis, ut sic permaneant; &: *Qui nubis bene facit, qui non nubis melius facit;* quomodo credibile est eundem Paulum inter dotes, & virtutes Episcopi posuisse ut vxorem habeat? Adde, quod non solum Chrysostomus, & alij Patres in hunc locum, docent, Paulum nō tulisse legem, ut Episcopi habeant vxores, sed solum ut non habeant, vel habuerint plures quàm vnā: sed etiam Martinus Lutherus in propositionibus de digamia, contendit ista verba: *Vnius vxoris*

Vxoris

Vxoris Virum, esse accipienda negatiuè, non positiuè, ita non teneatur Episcopus habere vnam, sed teneatur non habere plures fœminas vnà cum vxore.

At, inquit Caluinus, Paulus ibidem, vbi descriperat quales debeant esse Episcopi & Diaconi, describit etiam quales debeant esse eorum vxores. **R**ESPONDEO, Paulum, vbi dicit: Mulieres similiter pudice, &c. vel loqui de mulieribus generatim, vt Ambrosius exponit, vel de Diaconissis, quas duæ erant, vt Chrysostomus & Theophylactus docent, vel loquatur de vxoribus Episcoporum, & Diaconorum, loqui de vxoribus, quas acceperant ante ordinationem, nõ quas postea accepturi essent.

Argumentum **TERTIVM**. Apostolus Hebr. 13. citra exceptionem securè pronunciat, honorabile esse inter omnes coniugium: Cur non etiam inter Sacerdotes?

RESPONDEO, argumentum facillè in ipsum retorqueri posse, si enim coniugia omniũ sunt honorabilia, etiam coniugia consanguineorum in primo aut secundo gradu erunt honorabilia, & coniugia adolescentium iniussu parentum contracta, erunt honorabilia, quæ tamen Caluinus improbat lib. 4. cap. 19. §. 37. Instit. **D**IC O igitur, tribus modis potest exponi illud: In omnibus, Græcè ἐν παντί. **P**RI MO, vt in omnibus, idem sit, quod omni ex parte, id est, coniugium honorabile est in omnibus, quæ coniugij sunt, siue Sacramentum, siue fidem, siue prolem consideres. ita Oecumenius in hunc locũ. **S**ECUNDO, vt in omnibus, significet, apud omnes, id est, nemo debet coniugium reprehendere, etiam si virginitatem ipse profiteatur; ita videtur accepisse Fulgentius libro de fide ad Petrum, cap. 3. **D**ENIQUE, in omnibus, id est, in omnibus legitimè coniunctis, quicumque illi sint, siue senes, siue iuuenes, siue nobiles, siue obscuro, siue Græci, siue Hebræi, &c. Ita Theophylactus in hunc locum, & hæc videtur magis literalis expositio, sed parum refert.

Argumentum **QVARTVM**. Apostoli exemplo suo docuerunt, nullius quamuis excellentis functionis sanctitate indignum esse coniugium; nam eos vxores non solum habuisse, sed etiam circumduxisse, testatur Paulus 1. Cor. 9. cui loco etiam addi potest illud Philip. vlt. *Rogo te etiam Ger-*

manus

mane compar adiuna illas, &c. Possset enim commodè verti, Germana coniunx, quod Græcè scriptum est.

RESPONDEO, non esse omnino certum, qui ex Apostolis uxorem habuerint, & qui non habuerint. TERTULLIANVS libro de Monogamia, & beatus Hieronymus libro I. in Iouinianum existimant, præter Petrum, cuius socrum in Euangelio legimus, nullum alium Apostolorum uxorem habuisse. S. IGNATIUS in epistola ad Philadelphienfes dicit, Petrum & Paulum, & reliquos Apostolos coniugatos fuisse, excepto Ioanne, quanquam in Vaticano codice, & quibusdam aliis vetustis non habetur nomen Pauli. CLEMENS quoque Alexandrinus libro 3. Stromatum circa medium, aliquos Apostolorum, & nominatim Paulum uxorem habuisse asserit ex locis citatis. Sed quidquid de hoc sit, certum est eos ex Apostolis, qui uxorem habuerunt, postquam vocati à Christo fuerunt, officio coniugali renunciaisse, vt beatus Hieronymus docet lib. I. in Iouinianum, & satis colligitur ex cap. 19. Matth. *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te.* Statim enim Dominus explicans, quid sit relinquere omnia, adiicit: *Omnis qui reliquerit patrem, aut matrem, aut uxorem, &c.*

Ad locum igitur illum I. Cor. 9. vbi dicitur: *Nunquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi, sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas?* Dico Apostolum non de vxoribus, sed de piis foeminis loqui, quæ sequebantur Apostolos, & eis ministrabāt, sicut etiam Dominum sequebantur Luc. 8. Ita ferè omnes Græci & Latini exponūt, vt Chrysostomus, Theodoretus, Oecumenius, Theophylactus, Ambrosius, Haymo, & alij in hunc locum. Necnon Tertullianus libro de Monogamia, B. Hieronymus libro I. in Iouinianum, B. Augustinus libro de opere Monachorum, cap. 4. & 5. Et certè proprietates linguæ Græcæ hoc satis ostendit. Nam dicit *ἀδελφῶν γυναῖκα περιάγειν*, sine vlllo articulo. Si enim de vxore loqueretur, diceret *τῆν γυναῖκα*; vxor enim certa quædam mulier est. Adde, quod CLEMENS Alexandrinus, qui vnus ex veteribus exposuit hunc locum de vxoribus Apostolorum, ibidem addit, quod etsi vxores erant, tamen cessauerat inter eos coniugale officium, & loco
fororum,

fororum, non loco vxorum ab Apostolis habebantur, quod nobis sufficit contra hæreticos.

Occurrunt Petrus MARTYR in cap. 9. primæ ad Cor. ubi probat tripliciter Apostolū loqui de vxoribus. PRIMO, quia alioqui non diceret, sorores mulieres, sed sorores tantum, cum constet omnē sororem esse mulierem. SECUNDO, quia non diceret, potestatem circumducendi mulierem, quod innat auctoritatem, sed diceret consueuisse mulieres sequi, ut legimus Luc. 8. TERTIO, quia si illæ mulieres aluissent Apostolos ex suis facultatibus, falsum esset quod Apostoli accipissent sumptus à populis, ergo loquitur de vxoribus, quæ sequebantur Apostolos viros suos, & nō eos alebant, sed ab eis alebantur ex sumptibus populorum.

Ad PRIMVM dico, si vocari sorores mulieres, sicut Ad. 1. dicuntur viri fratres, nisi quod Paulus, vt sæpe solet, mutauit ordinem, & dixit sororem mulierem, pro mulierem sororem. Ad SECUNDVM dico, potestatem, de qua Paulus loquitur, non fuisse in mulieres, sed in actionem eas circumducendi, si sequi vellent, vel si in mulieres erat potestas, dicunt Apostolos habuisse auctoritatem in eas mulieres, non vt vxorum in vxores, sed doctorum in discipulas. Ad TERTIUM dico, vel eas mulieres non fuisse diuites, & non ministras pecunias, sed obsequium tantum, accipientes pecunias à populis, quibus Apostoli prædicabant, vel fuisse diuites, & aluissent Apostolos, sed nō semper fuisse cum Apostolis, & ideo habebantur ab Apostolis aliquando fuisse nutritos à populis, aliquando ab illis mulieribus.

Ad locum ex Phil. 4. dico duo. PRIMO, non de vxore Pauli hic agi, sed de viro aliquo, quem Paulus vocat Germanum conuicem, seu coningem, aut coningalem: *συνεπίδημος* significat cum, qui idem iugum trahit. vocat autē eum conuicem, vel quia erat maritus alicuius ex fœminis antea nominatis, id est, Euodix aut Syntiches, vt Chrysostomus & Theophylactus dicunt, vel quia erat socius suus in Euangelij prædicatione, vt Theodoretus, & Haymo docent, vel certe est nomen proprium viri, vt vult Oecumenius.

Quod autem ita sit, id est, quod non loquatur de vxore, suadent hæ rationes. PRIMÆ, quia plurimi veterum asserunt Paulum non habuisse vxorem, vt Hieronymus in epistola ad Eusto-

Eustochium de virginitate, Hilarius in Psal. 127. Augustinus libro de gratia, & libero arbitrio, cap. 4. Epiphanius hæres. 58. Valestorum, Ambrosius in cap. 7. prioris ad Corinth. & in exhortatione ad virgines, Tertullianus in utroque libro ad uxorem. Item Chrysostomus, Theodoretus, aliique veteres omnes in hunc locum, excepto Clemente Alexandrino. **SECUNDA**, quia, ut Theophylactus notavit, si de uxore loqueretur, non diceret *γυναικας*, sed in genere fœminino *γυναϊκα*. non enim tam politus erat Apostolus ut Atticis verbis uteretur. **TERTIA**, quia, ut dicit Occumenius, non est credibile uxorem Pauli habitasse Philippis, & nō potius in Iudæa, vel certe in Tarso Ciliciæ, vnde Paulus oriundus erat. **QUARTA**, quia, ut Ambrosius notavit in 1. Cor. 7. Paulus adolescens à Domino vocatus est, quo tempore non est credibile eum uxorem habuisse, & certū est postea non accepisse. **QUINTA**, quia, ut notavit Theodoretus, Paulus 1. Cor. 7. ponit se inter eos qui non habebant uxores: *Innuptis, & viduis, inquit, dico, bonū est illis si sic permanserint, sicut & ego; quod si non se continent, nubant.* At epistola ad Corinthios scripta est ante epistolam ad Philippenses, ut idem Theodoretus ostendit in præfatione commentarij in epistolas: Igitur vel Paulus accepit uxorem postquam scripserat ad Corinthios, quod est incredibile, aut non habuit uxorem cū scriberet ad Philippenses.

Dico **SECUNDO**, quod si constaret Paulum loqui de uxore sua, tamen certum etiam nobis esse deberet, eum ab uxore separatū fuisse, quoad totum. Quod enim Paulus vitam continentem duxerit cū Evangelium prædicabat, evidenter deducit ex 1. Cor. 7. B. Augustinus libro de gratia & libero arbitrio, cap. 4.

Argumentum **QUINTUM** & ultimum Caluini sumitur ex historia Socratis lib. 1. cap. 8. & Sozomeni lib. 1. cap. 22. ubi dicunt, quod cū Nicænum Concilium legem ferre vellet, ne liceret Clericis cū vxoribus suis dormire, surrexit Paphnutius confessor, & contradixit, & Synodus tota in eius sententiam iuit, & continentiam ab uxore in arbitrio cuiusque reliquit.

RESPONDEO, hoc testimonium aliquid habere momenti pro sententia Græcorum, sed nullum penitus pro errore Lutherana.

theranorum. Nam vterque auctor in eodem loco testatur Paphnutium adiecisse, bonum sibi videri, vt secundum antiquos Canones prohibeatur Clericis, ne post ordinationem vlllo modo vxores ducant, sed solum permittantur vti illis, quas ante ordinationem acceperunt. Nonne hoc totum contra Lutheranos est, qui post sacerdotium vxores ducunt?

At neque pro Græcorum errore magnum est præsidium in hoc testimonio Socratis, & Sozomeni; nam vel totum est falsum quod isti de Paphnutio tradunt, vel certè (quod magis credo) tale aliquid tunc accidit, sed non bene ab istis narratum est. Fortasse voluerunt Patres Concilij grauiores penas constituere in Clericos incontinentes, quales tunc alios quos fuisse ex Epiphanio, & Ambrosio locis notatis intelligi potest, & Paphnutius suasisit non esse id faciendum.

At quòd Concilium statuerit, continentiam esse relinquendam in arbitrio Clericorum, nullam habet apparentiam, nec debet illis auctoribus credi. PRIMÒ, quia Sozomeni historia à S. Gregorio reprobatur lib. 6. epist. 31. Quis inquit Gregorius, *multa mentiur*. Socrates autem, vt omittam cetera, lib. 5. suæ historiæ, cap. 21. tria clara mendacia dicit. PRIMÒ, licuisse suo tempore vnicuique celebrare Pascha quando vellet, nec de hac re Ecclesiam aliquid certum fuisse. At constat, Nicænam Synodum statuisse vt Pascha semper celebraretur prima Dominica post quartamdecimam Iunam primi mensis; cuius Canonis meminerunt Epiphanius hæres. 70. Audianorum, & Ambrosius lib. 10. epistola 83. Eusebius in vita Constantini, Athanasius in libro de Synodis Arimini, & Seleucia. SECUNDO dicit, in Romana Ecclesia non ieiunari ante Pascha, nisi tres hebdomadas, & tamen vocari Quadragesimam. At S. Leo, qui eodem tempore vixit, quo Socrates, serm. 4. de Quadragesima dicit, Romæ ieiunari XL. dies, & idem dicit Gregorius hom. 16. in Euangelia, & certissimum est. TERTIO dicit, Romæ non ieiunari in Sabbatis, cum tamen contrarium sit certum ex Augustino epistol. 86. & 118. ad Ianuarium. Si ergo in historia sui temporis Socrates tam apertè mentiur, vel certè refert quæ non scit, quæ fides adhiberi illi potest in historia Concilij Nicæni, quod annis plusquam centum ante eius ætatem celebratum est?

PRÆTEREA, historia ista de Paphnutio manifestè pugnat cum verbis Epiphaniij contra hæres. 59. vbi ait, esse contra Canones Ecclesiasticos, quòd Sacerdos vel Diaconus liberos gignat; & cum verbis Hieronymi libro cõtra Vigilantium, vbi dicit, in Oriente, & Ægypto nõ esse licitum Sacerdotibus & Diaconis vxoribus vti, quod sanè falsum est, si Nicæna Synodus, in Oriente paulò antè celebrata, vxorù vsum illis concessit. vel ergo Epiphanius, & Hieronymus, vel Socrates, & Sozomenus mentiuntur. At certè magis credendù est Epiphanio, & Hieronymo viris sanctis, & qui vicini fuerunt temporibus Concilij Nicæni, quàm Socrati & Sozomeno hæreticis, & multò recentioribus.

DEINDE, quomodo cohæret ista narratio de Paphnutio cum can. 3. Concilij Nicæni, vbi prohibetur Episcopis, Presbyteris, Diaconis, ne vllam domi mulierem habeant præter matrem, sororem, amitam? & hoc argumento cõuictus Lutherus, in libro de Conciliis parte prima dicit, Patres Concilij noluisse sequi sententiam Paphnutij, quamuis etiam contrarium Lutherus alibi scripserit.

DEINQUE, quòd fieri potest, vt nec Ruffinus, qui multa de Concilio Nicæno & Paphnutio scripsit lib. 1. historiae Ecclesiasticæ, nec vllus alius ex veteribus ante Socratem huius rei meminerit, nec vllum vestigium tantæ rei in actis Concilij exstet? Quod autem quidam dicunt, Suidam, qui huius rei meminit in vita Paphnutij, fuisse paulò post tempora Constantini, apertè falsum est; nam Suidas aliquot seculis Socrate posterior est, quippe qui scribit etiam vitam Ioannis Damasceni.

CAPVT XXI.

Soluuntur argumenta Philippi.

NVNC ad argumēta Philippi veniamus. Argumentum PRIMVM; Coniugium est de iure diuino, Gen. 1. *Crescite & multiplicamini.* Et de iure naturæ, vt patet ex naturali appetitu generandi; at ius diuinum & naturæ non potest tolli vlla humana lege. Et confirmatur. Nam sicut nemo potest obligari à se vel ab alio

HHh 2 ad